

Vlaams
Parlement

ingediend op **516** (2020-2021) – Nr. 1
27 oktober 2020 (2020-2021)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor de bestrijding
van gewelddadige radicalisering
uitgebracht door Jo Brouns en Kristof Slagmulder

over de rol van de lokale besturen
bij de bestrijding van gewelddadige radicalisering
en de werking
van de lokale integrale veiligheidscellen

Samenstelling van de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering:

Voorzitter: Chris Janssens.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Maaïke De Vreese, Kathleen Krekels, Nadia Sminate, Katja Verheyen;

Filip Dewinter, Chris Janssens, Kristof Slagmulder;

Katrien Partyka, Orry Van de Wauwer;

Tom Ongena;

Imade Annouri, Celia Groothedde;

Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Annabel Tavernier, Wilfried Vandaele, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert;

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Sam Van Rooy;

Jo Brouns, Peter Van Rompuy;

Sihame El Kaouakibi, Mercedes Van Volcem;

Elisabeth Meuleman, Jeremie Vaneekhout;

Annick Lambrecht.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichtingen door de VVSG.....	4
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	9
2.1. Tussenkoms van Nadia Sminate.....	9
2.2. Tussenkoms van Jeremie Vaneeckhout	9
2.3. Tussenkoms van Jo Brouns	9
2.4. Tussenkoms van Tom Ongena	10
2.5. Tussenkoms van Kathleen Krekels	10
2.6. Tussenkoms van Katrien Partyka	10
2.7. Tussenkoms van Chris Janssens	11
3. Antwoorden van de VVSG.....	11
Gebuurkte afkortingn	14

De Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering hield op 7 oktober 2020 een gedachtewisseling over de rol van de lokale besturen bij de bestrijding van gewelddadige radicalisering en de werking van de lokale integrale veiligheidscellen.

Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door:

- Wim Dries, voorzitter VVSG en burgemeester van Genk;
- Maarten De Waele, medewerker VVSG.

1. Toelichtingen door de VVSG

Wim Dries licht vooreerst de aspecten toe die geregeld worden door het lokale bestuur, met een focus op de Vlaamse bevoegdheden. Uiteraard spelen er ook federale bevoegdheden. De afstemming tussen beide bevoegdheidsniveaus is een aandachtspunt. In april 2013 vertrokken er al jongeren naar Syrië. Uit Genk zouden er uiteindelijk in totaal vier vertrekken. Het heeft echter tot 2014-2015 geduurd vooraleer de hogere bevoegdheidsniveaus maatregelen namen. De steden hebben zelf niet gewacht. Zo is Genk vanaf de zomer 2013 gestart met een voorloper van een lokale integrale veiligheidscel, maar ook Vilvoorde, Maaseik en andere hebben niet gewacht op ondersteuning. In 2015 kwam er dan de conceptnota en het Vlaams actieplan ter preventie van radicaliseringsprocessen. Twee steden kregen een eenmalige subsidie, negen andere ontvingen projectsubsidies. Die Vlaamse subsidies eindigen in februari 2021. Ook de VVSG krijgt steun van Vlaanderen. Radicalisering is een complex probleem met lokale verschillen. De strijd tegen gewelddadige radicalisering en polarisering begint op het lokale niveau. Het is ook daar dat er oren en ogen zijn die vroege signalen kunnen opmerken. De keten start op lokaal vlak: met preventie, proactie en zo nodig repressie.

De parlementaire onderzoekscommissie naar de aanslagen van 22 maart stelde vast dat het lokale niveau bevoorrecht en wezenlijk is voor inzicht in, de observatie van, de kennis over de preventie en de bestraffing van (gewelddadig) radicalisme. Een lokale integrale en geïntegreerde aanpak wordt opgebouwd aan de hand van onder meer lokale beleidsplannen. Integraal betekent dat preventieve acties met het oog op sociale inclusie, diversiteit, positieve identiteitsontwikkeling, burgerschap en participatie hand in hand gaan met de stok achter de deur van een repressieve aanpak, maar steeds met zicht op re-integratie en met nazorg. Omdat de kaders niet altijd even helder zijn, vergt dit een pragmatische aanpak.

Geïntegreerd werken betekent samenwerken met verschillende partners, gecoördineerd door het lokale bestuur. De regierol voor diverse invalshoeken zoals openbare orde, welzijn, onderwijs, jeugdbeleid en wijkgerichte werking ligt logischerwijs bij het lokale bestuur. Het lokale bestuur is het eerste aanspreekpunt en heeft dus een belangrijke informatie- en adviesfunctie.

Het lokale bestuur is ook een netwerkbouwer: het verbindt de lokale instanties, het middenveld, de maatschappelijke instituten om de lokale situatie te monitoren door anonieme casussen te bespreken maar ook om beleidsadviezen te geven aan lokale en centrale overheden. Sensibiliseren en deskundigheid van de eerste lijn bevorderen is een andere wezenlijke taak, waarbij knowhow voor individueel maatwerk via multidisciplinair casemanagement verspreid wordt. Er zijn immers heel veel partners die zich over deze problemen buigen, bijvoorbeeld de centra voor algemeen welzijnswerk en cellen in onderwijs.

Het laatste aspect van een lokale integrale en geïntegreerde aanpak is het faciliteren en ontwikkelen van lokale projecten. Er zijn al heel wat goede voorbeelden: ervaringsdeskundigen in Vilvoorde, dialoogtafels in Antwerpen, toegankelijke opvoedingsondersteuning in Mechelen, versterkende vrouwen-netwerken in Antwerpen, Casablanca goes Casablanca in Leuven voor onder meer het wegwerken van

spanningen tussen jongeren en politie, de WTS-coaches voor positieve identiteitsontwikkeling en zelfbeeld in Genk, de weerbaarheidsdialogen in onder meer Houtalen en Maaseik. De VVSG pleit ervoor die goede voorbeelden beter bekend te maken.

De uitdagingen zijn veranderd, de voedingsbodem is breder. Er zijn nieuwe stromingen in het salafisme, zoals het madkhalitisch salafisme. Nepnieuws, desinformatie en complottheorieën nemen toe. Ook de dreiging van extreemrechts en onlinepolarisatie wakkert aan. De VVSG is tevreden dat in het nieuwe doelstellingskader van het Vlaamse actieplan rekening wordt gehouden met deze nieuwe thema's, maar betwijfelt of lokale overheden voldoende tijd en middelen hebben om te investeren in het vermijden van geweld en escalatie. Op basis van diverse enquêtes bij steden en gemeenten acht de vereniging een verbreding van de LIVC-R nodig.

Inzake regierol, de tweede grote uitdaging, zijn er wel wat verschillen tussen de steden in Vlaanderen. Die hebben te maken met capaciteit, grootte en financieringsvormen. Bepaalde gemeenten werken samen. Zo is er een intergemeentelijke samenwerking rond Roeselare of CARMA in Noordoost-Limburg. De spreker pleit voor een duurzame lokale aanpak, geïntegreerd in de politiezone, in de stads- en OCMW-diensten, niet ad hoc, maar met toegewezen verantwoordelijkheden. De lokale besturen zijn de speelbal geweest van veel subsidiestromen, Europese, federale en Vlaamse middelen en gelden van stichtingen, die totaal niet op elkaar afgestemd waren. Een betere stroomlijning is nodig om dit werk van lange adem aan te kunnen.

Amper dertien Vlaamse steden en gemeenten hebben specifieke ondersteuningsmiddelen ontvangen voor de aanpak van radicalisering. Zeven steden, onder andere Genk en Kortrijk, kregen een eenmalige impulssubsidie. Negen steden en gemeenten, Aalst, Antwerpen, Gent, Maaseik, Mechelen, Menen, Oostende, Vilvoorde en Zele, hebben voor drie jaar een Vlaamse subsidie ontvangen, die eindigt in februari 2021. Drie gemeenten uit de Brusselse Rand, Dilbeek, Halle en Vilvoorde, ontvingen een extra financiële ondersteuning. Andere gemeenten dienen hun aanpak te betalen met geormerkte middelen voor de preventie van diverse criminaliteitsfenomenen, zoals voor de strategische veiligheids- en preventieplannen en het lokaal beleid voor veiligheids- en criminaliteitspreventie. Die federale middelen worden al zes jaar niet meer geïndexeerd. Met andere woorden, gemeenten kunnen kiezen voor een lokale aanpak tegen radicalisering, maar moeten daarvoor de middelen voor de preventie van andere criminaliteitsfenomenen herschikken.

In juni 2020 heeft de VVSG minister Bart Somers naar aanleiding van het onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut een brief gestuurd, met enkele vragen over de verduurzaming van het radicaliseringsbeleid. De VVSG vroeg onder meer hoe Vlaanderen de aanpak ziet en hoe de ministers het beleid willen verankeren op langere termijn. Informeel heeft de vereniging vernomen dat er een decreet voorbereid wordt. De VVSG benadrukt voorts het belang van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Extremisme en polarisering stoppen immers niet aan de gemeentegrenzen. Een grote uitdaging voor het lokaal bestuur zijn de cases zonder individuele hulpvraag maar met een duidelijke dreiging voor het individu zelf en voor de maatschappij. Het LIVC-R ontbeert mogelijkheden om in die gevallen gepast op te treden, tenzij er een acute dreiging is. De spreker geeft de voorbeelden van meerderjarigen met psychische problemen waar collocatie een mogelijkheid is, en inrichtingen waarover ernstige vermoedens bestaan dat er een terroristisch misdrijf plaatsvindt. De burgemeester heeft sluitingsbevoegdheid, wat positief is, maar het is niet zo eenvoudig in praktijk te brengen.

De aanpak van radicalisering en polarisering vergt samenwerking tussen het federale en het regionale niveau, die vooralsnog niet vlot verloopt. De VVSG probeert om deze afstemming mee te faciliteren door de federale en Vlaamse ambtenaren samen te brengen in de VVSG-werkgroep Radicalisering. De lokale besturen voelen zich soms slachtoffer van een tweestrijd tussen federale en Vlaamse actoren. Zo richtte de FOD Binnenlandse Zaken in 2017 een extra dienst 'mobiel team' op. De teams hebben de opdracht om de lokale besturen te ondersteunen bij de lokale aanpak van radicalisering. Een opdracht die op Vlaams niveau is toegekend aan de VVSG, wat gezorgd heeft voor parallelle initiatieven. Een betere afstemming is wezenlijk.

Maarten De Waele zegt dat samen met het Vlaamse actieplan in 2015 projectsubsidies aan de VVSG toegekend zijn voor de ondersteuning van het lokale preventiebeleid inzake radicalisering. Die projectsubsidies eindigen in januari 2021. Sinds 2015 oefent de VVSG in deze drie basisfuncties uit: dienstverlener, netwerkvormer en belangenbehartiger. Als dienstverlener heeft de VVSG een helpdesk opgezet, met een mailadres en telefoonlijn voor vragen van lokale besturen. In zijn laatste rapport aan de Vlaamse overheid meldde de VVSG 119 vragen te hebben verwerkt op 198 werkdagen. De vragen waren afkomstig van 44 gemeentebesturen, elf lokale politiekorpsen, zeven overheidsinstellingen, zes middenveldorganisatie en een universiteit. Zeker in het begin ontving de vereniging veel vragen, vaak van algemene aard zoals wat radicalisering is en wat het lokale bestuur eraan kan doen. Vandaag vinden gemeentebesturen heel wat van die algemene informatie in publicaties en handleidingen van de VVSG. De vragen gaan nu vooral over praktische facetten zoals contactgegevens of vorming en over de LIVC-R, met aspecten zoals werking, informatiedeling, bevoegdheid van de burgemeester en dataverwerking.

Om de kennis- en expertiseontwikkeling te staven, hield de VVSG ledenbevragingen, onder andere in 2018. Vanaf nu zal dat tweejaarlijks gebeuren. Uit de vorige enquête bleek dat er een format voor afspraken met de lokale politie nodig is, alsook een concreet kader voor beroepsgeheim en informatiedeling en een manier om goede praktijkvoorbeelden in andere gemeenten te delen. De VVSG heeft daar een persartikel over gepubliceerd. Daarin werd er onder andere op gewezen dat een op vijf gemeenten een stijging van rechtsextremisme signaleren. Voorts heeft de vereniging een breed vormings- en opleidingsaanbod op maat, maar ook diepgaande vormingsdagen, onder meer over de Radix Tool Antwerpen in samenwerking met het Agentschap Binnenlands Bestuur en over polarisatiemanagement in samenwerking met de kazerne Dossin, het Agentschap Integratie en Inburgering en het Agentschap Binnenlands Bestuur.

De VVSG wordt geregeld gevraagd voor toelichtingen onder meer over het thema radicalisering en over de werking van de LIVC en organiseert ook studiedagen over het thema van radicalisering en polarisering. Ze ondersteunt wetenschappelijk onderzoek, onder meer door zitting te hebben in begeleidingscomités en houdt lokale werkbezoeken. De kennis wordt geborgd in een goede-praktijkenbank, publicaties zoals een pocket over hoe een LIVC op te zetten, een themanummer van de Cahiers Politiestudies over de aanpak van gewelddadige radicalisering, handleidingen voor lokale aanpak.

Netwerkvorming, een andere belangrijke taak, bestaat uit drie grote aspecten. Vooreerst is er de beleidsmatige werkgroep radicalisering, die problemen per thema behandelt, bijvoorbeeld de terugkeer van kinderen of de toename van rechtsextremisme. Soms komen er ook deskundigen aan het woord, zoals van de inlichtingendiensten of OCAD. De werkgroep vergadert driemaandelijks en bereikt ongeveer vierentwintig steden en gemeenten. Voorts is er de praktijkgerichte intervisietafel, waar probleemcasussen geanalyseerd worden en gezocht wordt naar (alternatieve) oplossingen. Elke intervisietafel wordt bijgewoond door een vijftiental personen, vaak casemanagers uit een elftal verschillende gemeenten. Tot slot

zijn er ook de regionale multidisciplinaire overlegplatformen, opgezet op vraag van de lokale besturen en vooral bedoeld voor kleinere gemeenten, zodat spelers die elkaar op lokaal vlak moeilijk vinden, bijvoorbeeld centra voor algemeen welzijnswerk, justitiehuisen en CLB's, toch kunnen overleggen. Het is immers niet evident voor regionale spelers om op elk LIVC aanwezig te zijn. Voorlopig wordt dit enkel georganiseerd in Oost-Vlaanderen en Limburg. Dat heeft ook praktische redenen daar het ene voltijdse personeelslid van de VVSG dat onmogelijk in alle provincies kan organiseren. In West-Vlaanderen heeft de provincie dergelijk netwerk even getrokken, maar dat is on hold gezet.

De laatste functie in deze is belangenbehartiging. De VVSG levert een actieve bijdrage aan lopende dossiers zoals het decreet LIVC-R en het terugkeerbeleid voor kinderen uit oorlogsgebied. Over dat laatste onderwerp stelde de vereniging trouwens een nota op, na overleg met OCAD en het Agentschap Opgroeien. Als belangenbehartiger signaleert de VVSG de noden en behoeften van de Vlaamse lokale besturen via bovenlokale platformen zoals het Vlaams Platform Radicalisering. De VVSG acht betere afstemming tussen het federale niveau, de VVSG en de lokale besturen zeker mogelijk. Er is geen federale werkgroep over radicalisering, dus evenmin een platform waar de zogenaamde deradicaliseringsambtenaren elkaar ontmoeten. Er bestaat dus geen connectie tussen de Vlaamse, Brusselse en Waalse actoren.

In zijn rapport kaartte het Vlaams Vredesinstituut de kwestie van de continuering van de beleidsinspanningen aan. De VVSG heeft daar minister Bart Somers ook meer verduidelijking over gevraagd, vooralsnog zonder antwoord.

Wim Dries legt uit dat de federale wet van 30 juli 2018 het kader vormt voor de LIVC-R's. Daarin zijn de minimale samenstelling, de regierol, de rol van de burgemeester en het lokale bestuur bepaald, alsook de geheimhoudingsplicht voor het casuoverleg. De Vlaamse Regering ziet de LIVC-R als het sluitstuk van de lokale aanpak en erkent de behoefte van steden en gemeenten aan een verdere invulling. Daarom werkt ze aan een decretale regeling zodat de medewerkers van Vlaamse diensten en voorzieningen aan de LIVC kunnen deelnemen zonder hun beroepsgeheim te schenden.

EMMA, Evaluation and Mentoring of Multi-Agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany, is een Europees project in het kader van de Internal Security Fund for Police (ISF-P). De VVSG schreef dat project in samenwerking met Universiteit Gent, het Violence Prevention Network – een Duitse partner – en RadarAdvies, een Nederlandse partner om antwoorden te bieden op de uitdagingen van een multi-agencywerking in de radicaliseringsaanpak. Voor het project werden drie belangrijke uitdagingen geïdentificeerd: het ontbreken van beleid en procedures voor multi-agencywerking bij het tegengaan van gewelddadig extremisme, een grondig evaluatieonderzoek van multi-agencybenaderingen en praktische belemmeringen voor het delen van informatie. EMMA bestaat uit een evaluatieonderzoek dat resulteert in de ontwikkeling van een zelfevaluatietool voor lokale aanspreekpunten van een LIVC en begeleiding van een peer-to-peer en praktijkgericht lerend netwerk met als doel gerichte informatiedeling en trainingssessies op maat. Tot nog toe zijn de LIVC's niet geëvalueerd.

De LIVC-R-wet zorgt voor een broodnodig overkoepelend overlegplatform over de thematiek. Het heeft duidelijk tot betere informatie-uitwisseling tussen bevoegde lokale instanties geleid. Heel wat gemeenten zijn ermee aan de slag gegaan. De LIVC-R's zijn vaak informeel, hetgeen het vertrouwen tussen partners bevordert. De beslissingen worden doorgaans in consensus genomen, dus gedragen door zowel de lokale verantwoordelijken als andere actoren. De maatregelen zijn eerder oplossings- en niet probleemgericht. Ook het casemanagement functioneert principieel goed. Een ruime meerderheid van de respondenten geeft aan dat

participatie in een LIVC-R een meerwaarde oplevert voor hun organisatie. Toch blijven er enkele uitdagingen.

Maarten De Waele identificeert als eerste uitdaging het datamanagement en de informatie-uitwisseling. De federale wet spreekt zich niet uit over welke informatie er op een LIVC-R mag verwerkt worden, waardoor alle informatiedeling de facto niet mag. Als de cel personen moet opvolgen of begeleiding geven, moet ze echter wel over informatie beschikken of kunnen doorgeven. Zo is niet duidelijk welke informatie door een coördinator aan zijn opvolger mag worden doorgespeeld of door een gemeente over een persoon die naar elders verhuist.

Onder radicaliseringsgedrag gaan vaak andere problematieken schuil: psychische problemen, opvoedingsproblemen, drugs- of andere verslavingsproblemen, of intrafamiliaal geweld. Het is dan zaak om het juiste multidisciplinair overlegplatform te vinden om de persoon te helpen. De LIVC-R is daarvoor niet altijd het meest geschikte platform.

Een ander heikel punt is het motiveren van partners tot deelname aan de LIVC-R. Het ontwerp van decreet zal er dan wel voor zorgen dat Vlaamse voorzieningen en diensten hun beroepsgeheim mogen doorbreken, maar zal allicht nog niet voldoende afgestemd zijn op de behoeften van de eerstelijnsactoren zelf. In veel gemeenten is de LIVC-R verengd tot een overleg tussen de korpschef of de informatieofficier van de lokale politiek en de burgemeester of een andere vertegenwoordiger van het lokale bestuur, terwijl de sociaal-preventieve zijde niet vertegenwoordigd is. Die actoren activeren is een uitdaging.

Wim Dries vraagt dat er tijd genomen wordt om het draagvlak bij de Vlaamse actoren en de lokale besturen te vergroten. De ketenaanpak moet verzekerd worden, zowel door Vlaanderen als door de lokale overheden. *Maarten De Waele* vult aan dat sinds de opstart van de LIVC-R's de visie en doelstellingen de facto gewijzigd zijn. Dat neemt niet weg dat er eigenlijk een bovenlokale visiebepaling van de LIVC-R nodig is. Volgens de federale wet is het voorkomen van terroristische misdrijven het doel, maar de memorie van toelichting maakt duidelijk dat dat breed moet worden geïnterpreteerd, de preventie inbegrepen. Hoe breed en wat het kader is, is niet duidelijk. Heel wat lokale besturen gaan dan maar zelf op zoek naar een visie en doelstellingen.

Wim Dries merkt dat op heel wat LIVC-R's ook andere problemen bespreken, bijvoorbeeld overlast, mensen met psychische problemen in de openbare ruimte, spijbelen enzovoort, dus ook onderliggende problemen die tot radicalisering leiden of die de positieve identiteitsontwikkeling in gevaar brengen. De VVSG vraagt om het debat over een beperkte of ruimere scope te voeren. Vlaanderen kan met decretale regeling één wijze van aanpak invoeren. Kortom, er zijn twee concrete vragen: hoe kan Vlaanderen coördineren en het draagvlak vergroten, en hoe breed is de scope.

Maarten De Waele wijst er voorts op dat gemeenten dit casemanagement bovenop hun andere taken doen, wat ver van evident is. De preventieambtenaren hebben een breed takenpakket en worden nu ook extra belast door de coronacrisis. Ook de zogenaamde brug binnen-buitendetentie met een warme overdracht vanuit de gevangenis naar de LIVC-R en andersom is een knelpunt. De informatiedoorstroming over mensen die uit detentie komen verloopt al beter, maar er zijn nog wel wat uitdagingen. Sommige gemeenten starten de begeleiding van de LIVC al als de inwoners nog in de gevangenis zitten, maar heel wat gemeenten nog niet.

Een laatste werkpunt is de evaluatie van de LIVC-R's. Intern doen sommige gemeenten dat wel al, maar externe evaluatie gebeurt nog niet. Hopelijk brengt

EMMA daar verandering in en stelt het ook standaarden op voor het optimale gebruik van LIVC-R's.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkost van Nadia Sminate

Nadia Sminate zegt dat de lokale besturen de VVSG als een grote steun ervaren. Hoewel ze ertoe verplicht zijn, hebben heel wat gemeenten nog geen LIVC-R opgericht. Om hoeveel gemeenten gaat het? Waarom blijven ze pertinent weigeren? Zijn er LIVC-R's die enkel op papier bestaan? Wat is de rol van de VVSG in het probleem van de terugkerende kinderen? Heeft de vereniging een plaatsje aan het rondetafeloverleg dat bij elk geval belegd wordt? Hoe denkt zij over het beleid en de opvolging van die terugkerende kinderen? Leven er bij de lokale besturen nog vragen waar Vlaanderen momenteel geen antwoord op heeft? Lenigt de huidige aanpak alle lokale behoeften? Krijgt de VVSG voldoende steun? En is die steun structureel genoeg?

2.2. Tussenkost van Jeremie Vaneekhout

Jeremie Vaneekhout merkt dat de VVSG heel wat van de conclusies en aanbevelingen deelt met het Vlaams Vredesinstituut. Hij erkent dat de expertise dankzij de Vlaamse inbreng, de VVSG-ondersteuning en de lokale inzet heel wat groter is dan enkele jaren geleden. De context verandert echter. Terwijl bepaalde problemen blijven, zijn er nieuwe uitdagingen, onder meer van extreemrechtse aard waar de Staatsveiligheid voor waarschuwt, maar ook nepnieuws en complottheorieën. De uitdaging is dus om de scope te verbreden maar ook te zorgen dat de cellen klaar zijn om nieuwe gevaren te onderscheppen. De aanpak waarbij negen steden financiële steun krijgen, zal niet meer volstaan voor andere sociologische groepen, die niet langer enkel in de steden geconcentreerd zijn. De financiering eindigt in februari. Vraagt de VVSG om die financiering gewoon voort te zetten of de scope te verbreden? Intergemeentelijke samenwerking is zeker nodig, maar het parlementslid is geen voorstander van nieuwe structuren. Is het mogelijk die samenwerking te organiseren binnen bestaande structuren?

Het Vlaams Vredesinstituut vraagt een helderder Vlaams kader. Steunt de VVSG die vraag? De parlementscommissie heeft al gedebatteerd over de mate waarin die toch sterk lokale problematiek kan worden gevat in een Vlaams kader. Wanneer zullen de resultaten van het EMMA-project bekend zijn? Het voorontwerp van decreet zou tekortschieten op vlak van de ketenaanpak en de proactie. Hij informeert of er formele adviesinitiatieven over het voorontwerp gepland zijn.

2.3. Tussenkost van Jo Brouns

Jo Brouns zegt dat ook voor CD&V de LIVC-R's cruciaal zijn in het veiligheidsbeleid, lokaal maar ook Vlaams. In heel wat gemeenten is er een dergelijke cel, maar niet in allemaal. Vaak is dat een kwestie van organisatie. Voor kleine besturen kan samenwerking in de politiezone een zegen zijn. De VVSG heeft nog geen perspectief op verlenging van zijn taken in de ondersteuning van lokale besturen in deze aangelegenheid. De Vlaamse Regering zou die knoop best snel doorhakken.

De essentie van dit lokale beleid is preventie van alle vormen van criminaliteit. Daarvoor zijn er al heel wat methodieken, maar soms is het gewoon trial-and-error. Heeft de VVSG al naar internationaal onderzoek over ondersteuning van de lokale besturen bij preventie, bijvoorbeeld identiteitsontwikkeling, gekeken? De spreker ziet een rol weggelegd voor het Vlaamse justitiële beleid. Het federale wetgevende kader beperkt het preventieve ageren van Vlaanderen niet. De lokale integrale veiligheidscellen mogen binnen de Vlaamse bevoegdheden preventief

optreden. Vlaanderen kan dus handvatten, kaders en financiële ondersteuning aan de lokale besturen of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden bieden.

De verbreding van de scope is inderdaad een discussiepunt. De betrokkenheid van de VVSG bij de uitrol van het nieuwe decreet acht het lid cruciaal. De ene partner werkt gemakkelijker mee dan de andere. Voldoende begeleiding, opleiding, duidelijkheid over het beroepsgeheim zijn belangrijk om de capaciteit en de mogelijkheden van de LIVC-R maximaal te benutten. Zijn er afspraken over de inbreng van de VVSG of de lokale besturen bij de nieuwe decretale regelgeving? Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten bij de invoering ervan?

Het datamanagement is cruciaal. Heeft de VVSG suggesties voor een databank? Heel wat grote crisissen in ons land hadden te maken met een slechte doorstroming van informatie tussen diensten. De spreker eindigt met de observatie dat het parlement moet zorgen voor een goede nieuwe decretale regeling opdat de lokale besturen de strijd kunnen aangaan.

2.4. Tussenkost van Tom Ongena

Tom Ongena sluit zich aan bij de algemene waardering voor het werk van de VVSG. De informatie-uitwisseling is een probleem, waar het in voorbereiding zijnde decreet een oplossing voor kan bieden. Nauw overleg met de verschillende betrokkenen zal allicht zorgen voor een breder draagvlak. Los van het decretale werk zijn er zinvolle aanvullingen zoals de draaiboeken.

De spreker informeert of de VVSG tips heeft voor een ander, meer structureel financieringsmodel, wat na vijf jaar wel nodig is. In welke mate besteden LIVC-R's al aandacht aan nieuwe vormen van radicalisering? Het risico bestaat dat de cellen door een te ruime focus verzuipen. Hoe kan de VVSG de LIVC-R's bijstaan om te waken over de focus?

2.5. Tussenkost van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels informeert naar de radicalisering in de kleine landelijke gemeenten. In de provincie Antwerpen zouden er maar vijf LIVC-R's actief zijn op het gebied van radicalisering. Hoeveel cases zonder hulpvraag zijn er? Hoeveel blijven er onder de radar? Is dat dan vooral in gebieden zonder LIVC-R's? Rechtsextremisme zou in één op vijf gemeenten gesignaleerd worden. Zijn dat vooral steden en omliggende gemeenten? Wat is de definitie van signalen van rechtsextremisme? Komen de vragen aan de helpdesk voornamelijk vanuit steden en omliggende gemeenten? En van gemeentebesturen, of ook van onderwijs, CLB's en andere?

2.6. Tussenkost van Katrien Partyka

Katrien Partyka wijst erop dat de LIVC-R's in hoofdzaak onder de federale regelgeving vallen. Het voorontwerp van decreet regelt een beter casusoverleg, de samenwerking en het beroepsgeheim. Een lokaal bestuur begrijpt onder integraal veiligheidsbeleid ook andere aspecten dan radicalisme en casusoverleg. Verbreding is dus een interessant debat. Uit casussen en gevallen van bestuurlijke handhaving blijkt dat er andere problemen aan de basis liggen zoals sociale deprivatie, problematische woonsituaties, schoolsituaties, opvoedingssituaties enzovoort. De spreker denkt dat er eerder een effectief integraal veiligheidsdecreet nodig is, met uiteraard een onderdeel over samenwerking met de federale overheid. Heeft de VVSG een voorstel hoe dat eruit kan zien? In welk forum kan daarover gepraat worden?

2.7. Tussenkomsst van Chris Janssens

Chris Janssens leert uit de VVSG-enquête van 2018 dat bijna de helft van de gemeenten te kampen had met één of andere vorm van radicalisering. Zijn er recentere cijfers? Hoeveel personen worden gevolgd door LIVC-R's? Is een opdeling tussen islam-, links- en rechtsextremisten en militantisme van buitenlandse organisaties genre Grijsze Wolven mogelijk? Welke rol spelen de LIVC-R's in de opvolging van vrijgelaten gevangenen of gevangenen onder elektronisch toezicht, die veroordeeld werden voor terrorisme en haatpropaganda? Volgens het doelstellingskader voor radicalisering van de Vlaamse Regering is er daarvoor een structurele inbedding in de centra voor algemeen welzijnswerk. Hoe ziet de VVSG dat in de praktijk?

Radicaliseringsgevaar gaat ook uit van bepaalde moskeeën. Wordt ook dat structureel opgevolgd door de LIVC-R's? Hoe verloopt de communicatie daarover met het Agentschap Binnenlands Bestuur? Klopt het dat tweeëntwintig gemeenten nog geen dergelijke cel hebben? Zijn dat dan vooral kleinere gemeenten? Worden zij door de VVSG gestimuleerd om toch nog een cel op te richten? Is het mogelijk na te gaan of de cellen goed werk verrichten? Wie opgevolgd wordt en verhuist naar een gemeente zonder LIVC-R of met een slapende of slecht werkende cel, verdwijnt van de radar. Heeft de VVSG daar voorbeelden van? Hoe gaan lokale besturen daarmee om? Heeft de vereniging suggesties over hoe LIVC-R's daar best mee omgaan?

3. Antwoorden van de VVSG

Wim Dries ziet een nieuw decreet over de LIVC-R's als een grote stap voorwaarts, hoewel er nog wel wat opmerkingen te maken zijn bij het voorontwerp. De VVSG heeft nog geen officiële vraag om advies gekregen maar kan natuurlijk in afwachting de tekst al bestuderen. De VVSG denkt inderdaad dat er over de reikwijdte moet worden nagedacht. Wordt het een integraal veiligheidsdecreet? Hoe worden de bevoegdheden gecoördineerd? Eén Vlaams plan is nodig, allicht is het zinvol bepaalde aspecten daarvan decretaal te verankeren. De VVSG is zeker bereid suggesties te doen. De cellen mogen inderdaad geen praatbarakken worden, maar het is best dat de gemeenten zelf de focus bewaken omdat de problemen niet overal dezelfde zijn. Uiteraard zijn er verbanden met de bestuurlijke handhaving. Radicalisering is vaak gelinkt met criminaliteit.

Over gemeenten waar de lokale politie goed aan beeldvorming doet, is er meer informatie beschikbaar. In CARMA heeft hij de ervaring dat burgemeesters verrast reageren op de informatie over extremisme. Hoe meer er opgetreden wordt in de steden, hoe meer extremisten echter zullen uitwijken naar kleinere gemeenten. Cijfers zijn er niet, maar de indruk heerst dat het zowel in steden als in landelijke gemeenten voorkomt, maar soms wel andere vormen aanneemt.

De VVSG zal de resultaten van het EMMA-project zeker aan het parlement bezorgen. De federale overheid, de Vlaamse overheid, noch de lokale besturen hebben geld. Het is dan ook zaak de huidige middelen efficiënt en correct in te zetten. Voor een nieuw financieel kader ziet de VVSG een drietal sporen: structurele ondersteuning, inhoudelijk en financieel, projectmatige ondersteuning inspelend op de diversiteit van de steden en overkoepelde financiering via de VVSG. De vereniging is vragende partij om met Vlaanderen afspraken te maken over haar rol en die liefst voor enige jaren te laten gelden.

Voor intergemeentelijke samenwerking in deze aangelegenheid zijn de politiezones een geschikt kader. CARMA heeft bijvoorbeeld één strategisch LICV-R voor acht gemeenten en twee operationele LIVC-R's met daaronder het casuoverleg. De kosten worden gespreid over de aangesloten gemeenten. Een betere federale,

Vlaamse en lokale afstemming is wenselijk, met betere afsprakenkaders die daarom niet altijd decretaal verankerd moeten zijn. Een integrale aanpak is wezenlijk.

Maarten De Waele leert uit de enquête van 2018, die dit jaar herhaald wordt, dat gemeenten zonder LIVC-R zeggen er geen nodig te hebben omdat er geen signalen van radicalisering of polarisering zijn. Meestal gaat het om kleinere gemeenten. Er zijn ook grotere gemeenten die ervoor kiezen om geen LIVC-R op te richten maar de problemen met radicalisering behandelen in een ander overlegforum dat zich buigt over alle aspecten van het integraal veiligheidsbeleid. De visie en het kader van de LIVC-R's is voor veel gemeenten niet echt duidelijk. Of de scope breder moet, met ook andere criminaliteitsfenomenen, is een vraag waar de VVSG zich over buigt.

De VVSG neemt geen deel aan de besprekingen over de terugkeer van kinderen uit oorlogsgebied, maar kreeg wel klachten van lokale besturen die gepasseerd werden. Ze werden enkel op de hoogte gebracht via de lokale politie. Ze zijn niet geconsulteerd en geïnformeerd over de verdere uitrol, ook de LIVC-R's niet. Het Vlaams agentschap Opgroeien heeft zelf de regie van de verdere hulpverlening, waaronder de preventieve aspecten, in handen genomen zonder overleg met het lokale bestuur in kwestie. Om die redenen heeft de VVSG de diverse partners, het Agentschap Binnenlands Bestuur, het Orgaan voor de Coördinatie en de Analyse van de Dreiging, het Agentschap Opgroeien en de Departementen Welzijn en Onderwijs rond de tafel gebracht. Daar heeft de vereniging duidelijk kunnen maken dat afstemming met de lokale besturen, maar ook tussen de preventieve aanpak en wat aan de veiligheidsactoren toekomt, nodig is. Volgende uitdagingen zijn zowel belangrijk voor de lokale besturen als voor partnerorganisaties: voldoende informatie voor een goede lokale aanpak, de verankering van de lokale expertise, oog voor nieuwe uitdagingen en financiering.

In het rapport over de enquête van 2018 is de definitie van radicalisering terug te vinden die ook de Vlaamse overheid hanteert, alsook een vergelijking met de Belfiuscluster. Daarin wordt ook duidelijk welk type gemeente signalen krijgt. Het gaat om centrumsteden maar zeker ook kleinere steden.

In het voorontwerp van decreet staat momenteel dat elke partner apart de informatie verwerkt. Over de vraag of dat optimaal is, wil de spreker zich niet uitspreken. Er moet vooral nagedacht worden wat er met die informatie gedaan moet worden. De informatie-uitwisseling is een grote uitdaging. Het is zaak om alle partners, zeker ook de VVSG, te betrekken bij het opstellen van het LIVC-R-decreet zodat het draagvlak voor informatie-uitwisseling vergroot. Lokaal worden er immers doorgaans oplossingen gevonden.

De VVSG organiseert webinars om de lokale besturen te steunen. In het voorjaar gaat het bijvoorbeeld over radicale groeperingen in tijden van corona en hun gebruik van onlinemediën.

Wim Dries merkt een aantal goede stappen in de begeleiding van ex-gevangenen. De gegevensoverdracht tussen justitiehuisen en LIVC-R's verloopt vlotter. Er is ook een afsprakenkader van detentie- en justitiehuisen. In heel wat provincies zijn er overlegorganen over de uitwisseling van de data met de politiezones. Daar worden verhuizingen, ook naar gemeenten zonder LIVC-R, besproken. Zo zijn op zijn minst de korpschef en de burgemeester op de hoogte.

Wat de opvolging van moskeeën en communicatie door het Agentschap Binnenlands Bestuur betreft, zal er volgens het regeerakkoord nog een regeling komen over de erkenning van moskeeën en dergelijke. De meeste LIVC-R's volgen de moskeeën op hun grondgebied op. De spreker weet niet of er terugkoppeling is

naar het agentschap. Naar de Staatsveiligheid en andere politionele diensten is die er in ieder geval wel.

De enquête wordt in het najaar herhaald. De nieuwe gegevens zullen overgemaakt worden aan het parlement. De vragen aan de helpdesk zijn niet ingedeeld per gebied, wel per actor, dus steden en gemeenten, onderwijs, lokale politiezones enzovoort. Er zal worden bekeken of de geografische verdeling alsnog kan worden gemaakt.

De VVSG heeft geen overzicht van het aantal casussen zonder hulpverlening, noch van het aantal mensen dat gevolgd wordt door LIVC-R's. De politie houdt dat natuurlijk wel bij. In zijn ervaring zijn er nogal wat casussen zonder hulpverlening. De graad van verontrusting wordt dan door meer informatie bevestigd of ontkracht. Het netwerk speelt een belangrijke rol in de aanpak. Eens iemand achttien is en geen hulp wil, rest de mogelijkheid van collocatie. De voorwaarden zijn terecht streng, daar het een vorm van vrijheidsberoving is. Misschien kan het Vlaamse Parlement zich buigen over handvatten voor de lokale besturen en voor de welzijnsinstellingen om op te treden.

Chris JANSSENS,
voorzitter

Jo BROUNS
Kristof SLAGMULDER,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CARMA	Politiezone van de gemeenten As, Bocholt, Bree, Genk, Houthalen-Helchteren, Kinrooi, Oudsbergen en Zutendaal
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
EMMA	Evaluation and Mentoring of Multi-Agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany
FOD	Federale Overheidsdienst
LIVC-R	lokale integrale veiligheidscel – radicalisme, extremisme en terrorisme
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten